

Kritiikki pitää yhteiskunnan koossa

Mikäli yhteiskuntakritiikki on olematonta, ei taidekritiikiltäkään voida kovin kummoisia odottaa. Tähän johtopäätökseen tultiin Suomen arvostelijain liiton järjestämässä Kritiikin Päivässä lauantaina Helsingissä Tieteiden talossa.

Turun Sanomien päätoimittaja Riitta Monto korosti, että taiteen tekijät ovat merkittäviä vaikuttajia yhteiskunnassa. Siksi hänen edustamassaan lehdessä on kulttuurisivujen määrää lisätty. Monton mielestä kulttuurijuttujen sisällöksi ei riitä se, mitä taiteilija ajattelee. Sen lisäksi tarvitaan kritiikkiä, laadunvalvontaa analyttisen arvioinnin kautta. Kritiikki kirjoitetaan lukijalle, ei taiteilijalle.

Säveltäjä Kalevi Aho jakoi kriitikot kolmeen perustyyppiin: Myönteiseksi kuvailijaksi, objektiiviseksi toteajaksi sekä kielteiseksi analyttikoksi. Lisäksi amatööriarvostelijat ovat yleensä alkoholisteja, raiteiltaan suistuneita ylioppilaita, vanhoja nuorikkoja, eroottisen haaksirikon kärsineitä daameja, virasta erotettuja sotilashenkilöitä tai työttömiä teologeja, kuten säveltäjä Ernest Pingoud (1887–1942) asian ilmaisi.

Kuvataiteilija Teemu Mäki kysyi, saako profeettaa pilkata. Mitä taiteelle tapahtuu, jos sille laitetaan suitset ja rajoitetaan sanan- ja ilmaisunvapautta. Mäen mukaan lähtökohtana on aina oltava se, että kuka tahansa saa sanoa mitä tahansa ja jokaisella on oikeus ajatella ääneen. Jokaisella on oikeus kuvitella mitä huvittaa, koska kukaan ei halua luovuttaa pois ajattelunsa vapautta.

Ääneen sanominen ja ilmaisun vapaus ovat seurausta ajattelun vapaudesta. Kenenkään uskolla eikä Jumalalla voi olla erityisasemaa. Miksi Jumalaa kohtaan suunnatut tuntemukset voisivat olla suojattuja, mutta esimerkiksi suosikkijalkapallojoukkuetta kohtaan suunnatut tuntemukset ei? Kriittisyys ja kunnioittaminen saattavat olla yhteen sopimattomia. Aina on kysyttävä, onko rehellisyys vai kohteliaisuus tärkeämpiä, Mäki pohdiskeli.

Paneelikeskustelussa filosofian tohtori Thomas Wallgren totesi, että kriitikko on aina tietynlainen silta modernin yhteiskunnan specialistien ja suuren yleisön välissä. Siksi kriitikolta edellytetään tarkkaa erottelemisen kykyä sekä täsmällisten havaintojen tekemistä.

Siinä mielessä yhteiskunta- ja taidekritiikki ovat modernin yhteiskunnan kulmakiviä, että yhä enemmän erilaisuuksia ja eriytymistä synnyttävä moderni yhteiskunta tarvitsee kriittisiä havainnoijia, jotta yhteiskunta pysyisi jotenkin koossa, Wallgren totesi.

Suomen arvostelijain liiton Kritiikin Päivä järjestettiin seitsemännen kerran.